Visiedocument VITA

cittaslow

Nederland

2024

Inhoud

Inleiding 3
Aanleiding 3
Bestuur 4
Vergaderschema 4
Achtergrond 5
Missie en visie 6
Missie 6
Visie 6
Kernwaarden 6
Verbinding 6
Identiteit 7
Toekomstbestendigheid 7
Ambitie 7
VITA 7
Toekomst 8
Vitaliteit van het netwerk 8
Uitbreiding van het netwerk 8

Inleiding

Cittaslow is het internationale keurmerk voor gemeenten die op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit tot de top behoren. Cittaslow Nederland is het netwerk van alle gemeenten in Nederland met het Cittaslow-keurmerk. Op dit moment (najaar 2023) zijn tien Nederlandse gemeenten Cittaslow-gecertificeerd. Wereldwijd kent de Cittaslow-gemeenschap 296 leden verdeeld over 33 landen.

De Cittaslow-beweging ontstond bijna 25 jaar geleden (in 1999) in Greve in Chianti, waar het idee werd opgevat om het Slow Food-gedachtegoed uit te breiden naar een breed spectrum van gemeentelijk beleid, gericht op de verbetering van de levenskwaliteit. Het netwerk groeide snel in Italië en na enkele jaren sloten ook gemeenten buiten Italië zich aan. Midden-Delfland was in 2008 de eerste Nederlandse gemeente die zich Cittaslow mocht noemen, waarbij burgemeester Arnoud Rodenburg als nationaal en internationaal boegbeeld een belangrijke (voortrekkers)rol vervulde.

Aanleiding

Na het vertrek van Arnoud Rodenburg als burgemeester van Midden-Delfland (en dus als voorzitter van Cittaslow Nederland) werd duidelijk hoezeer het Nederlandse netwerk had gedreven op de inzet van één bestuurder en één gemeente. Na een korte tijd op een lager pitje bleek een heroriëntatie naar de toekomst en op de positie en het gebruik van Cittaslow noodzakelijk. Redenen hiervoor zijn een beperkte aandacht voor de filosofie door de noodzakelijke aandacht tijdens de COVID-19 periode, maar zeker ook de lessen die uit die periode geleerd zijn. Belangrijk is dat de verantwoordelijkheden, de contacten en de activiteiten breder verspreid worden over de Nederlandse leden. Het dagelijks bestuur (DB) van Cittaslow Nederland wordt sindsdien gevormd door drie burgemeesters uit drie regio's (noord-oost, zuid en west). Binnen dit DB wordt het voorzitterschap bij toerbeurt ingevuld door één van de drie DB-leden. De burgemeester van Echt-Susteren is gevraagd als eerste deze positie in te nemen, ondersteund door de burgemeesters van Borger-Odoorn en Midden-Delfland.

Dit visiedocument dient als ankerpunt voor de volgende fase in het bestaan van het Nederlandse Cittaslow-netwerk. Door het aanbrengen van focus in de samenwerking ontstaat een gezamenlijke kracht. Deze kracht benutten we door op andere beleidsvelden elkaars kennis en documenten op incidentele basis en in kleinere samenwerkingsverbanden beter te benutten. Wij spreken de verwachting uit dat dit visiedocument bijdraagt aan de kracht en de uitvoering van de Nederlandse Cittaslows en de onderlinge samenwerking binnen Cittaslow Nederland.

Bestuur

De Nederlandse Cittaslow-gemeenten zijn geografisch ingedeeld in regio's, waarbij rekening is gehouden met identiteit en vergelijkbare maatschappelijke opgaven:

- Regio Noord-Oost: gemeenten Borger-Odoorn, Heerde en Westerwolde (provincies Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen en Overijssel);
- Regio Zuid: gemeenten Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Peel en Maas en Vaals (Limburg en oostelijk deel Noord-Brabant);
- Regio West: gemeenten Alphen-Chaam en Midden-Delfland (provincies westelijk deel Noord-Brabant, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland).

Om een brede gedragenheid te krijgen binnen het dagelijks bestuur (DB) van Cittaslow Nederland, levert iedere regio één afgevaardigde burgemeester voor het DB. Het voorzitterschap binnen het DB rouleert elke 3 jaar. Na de eerstvolgende bestuurstermijn van 3 jaar (startend op 1 januari 2024), bestaat het DB uit de zittende voorzitter, de afgetreden voorzitter en de aankomende voorzitter. Bij het tussentijds aftreden van een burgemeester wordt getracht het voorzitterschap of de bestuursrol over te dragen aan de opvolger. Als dit niet mogelijk blijkt te zijn, wordt in overleg opvolging gezocht binnen de betreffende regio. Het roulatieschema voor het bestuur blijft, ondanks eventuele wisselingen, gehandhaafd. Wat betreft projecten kan iedere burgemeester als bestuurlijk trekker functioneren.

Vergaderschema

De jaarlijkse General Assembly (in juni) wordt door zoveel mogelijk burgemeesters uit het Nederlandse netwerk bijgewoond. Het DB verdeelt de vertegenwoordiging van het Nederlandse netwerk op het internationale voor- en najaarscongres. Daarnaast overlegt het DB minimaal 4 keer per jaar, waarvan bij voorkeur minimaal 1 keer fysiek. Het nationale burgemeestersoverleg wordt 2 keer per jaar fysiek gepland. Het vergaderschema voor het Nederlandse netwerk ziet er zo uit:

Januari	Dagelijks bestuur (+AO)	Fysiek
Maart	Dagelijks bestuur (+AO)	Digitaal
Maart	Voorjaarscongres CS International	Fysiek
April	Burgemeestersoverleg	Fysiek
Juni	Dagelijks bestuur (+AO)	Digitaal
Juni	General Assembly CS International	Fysiek
September	Dagelijks bestuur (+AO)	Digitaal
Oktober	Burgemeestersoverleg	Fysiek
Oktober/ november	Najaarscongres CS International	Fysiek

Achtergrond

Cittaslow is een internationaal keurmerk voor gemeenten die zich sterk maken om de kwaliteit van leven te verbeteren. Het is ontstaan vanuit het internationale Slow Food, gericht op gastronomische kwaliteit. Voor het keurmerk Cittaslow zijn de woorden Citta (stad) en slow (geleidelijk) samengevoegd. De slak, het symbool van Slow Food, is meegenomen. De slak mag niet worden geassocieerd met langzaam, maar juist met geleidelijkheid en standvastigheid. De slak volgt een doelgerichte koers en dat is waar bij beleid ook behoefte aan is: kwalitatieve, doelgerichte en geleidelijke ontwikkeling, gericht op de lange termijn (duurzaam). De uitgangspunten van Cittaslow kunnen helpen om een leidraad te vormen voor bestuur en ambtelijke organisatie in hoe te handelen richting inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Men ervaart vaak wel de meerwaarde van de Cittaslow-filosofie, maar herkent dit niet altijd als dusdanig.

Cittaslow is een internationaal netwerk van gemeenten die zich richten op de mens in een duurzame omgeving. Kwaliteit van leven voor inwoners, bezoekers en ondernemers staat voorop. Een Cittaslow-gemeente wil voldoen aan de behoeften van de mensen in hun leefomgeving. Een Cittaslow streeft naar een duurzame leefomgeving die verbonden is met een kwalitatief hoogwaardig landschap en waar een krachtige sociale gemeenschap aanwezig is die door de gemeente ondersteund wordt. Cittaslows scoren ook goed op het gebied van streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur en behoud van identiteit. Een Cittaslow is innovatief, maar gaat tegelijkertijd terug naar de oorsprong. Dit wordt ondersteund door waarden als authenticiteit, respect, tijd en aandacht voor elkaar. Het permanent en consequent vanuit deze filosofie werken als gemeente onderscheidt ons als Cittaslow van andere gemeenten. Om Cittaslow te worden, moet je het al zijn. Het is niet mogelijk om vanuit een beleidsplan de vanuit de historie opgebouwde Cittaslow-identiteit en landschappen op te bouwen met als doel Cittaslow te worden.

Binnen de internationale Cittaslow-beweging is Nederland één van de actieve netwerken. De internationale oriëntatie is positief voor de Nederlandse reflectie; doen we de goede dingen en doen we die goed. Tijdens de jaarlijkse General Assembly is zichtbaar dat ieder land de visie van Cittaslow op een andere wijze uitdraagt. Deze (internationale) reflectie biedt goede leermomenten over onze eigen positie.

Missie en visie

Het doel van een duidelijke missie (wie we zijn) en visie (waar we naartoe willen) is de aantrekkingskracht van de Cittaslow-gemeente te vergroten voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Missie

De Nederlandse Cittaslow-gemeenten zijn, als dragers van het Cittaslow-keurmerk, gericht op een duurzame omgeving met uiteenlopende voorzieningen die de kwaliteit van leven voor haar gemeenschap ten goede komt. Als gemeente faciliteren en initiëren we op het gebied van sociale verbinding, lokaal ondernemerschap, duurzaamheid en historisch én cultureel erfgoed met oog voor kwaliteit. We vernieuwen, met respect voor het bestaande in een hoogwaardig en divers landschap dat (soms zelfs internationaal) uitstekend bereikbaar is via weg, water en/of spoor.

Visie

Een Cittaslow-gemeente wil een bloeiende, veilige en sociale leef-, woon- en werkomgeving zijn waar iedere inwoner, ondernemer en bezoeker zich thuis voelt. Een actieve gemeenschap voor alle generaties waarin in- en ontspanning in balans zijn, waardoor de kwaliteit van leven wordt benadrukt en bevorderd.

Kernwaarden

Kernwaarden zijn afgeleid van de missie en visie en voorzien de Cittaslow-gemeente in richting en focus. Ze geven betekenis en zingeving aan het werk voor medewerkers van een organisatie. Met andere woorden: de kernwaarden zijn de ethische maatstaf van de organisatie.

De hernieuwde kernwaarden van Cittaslow spreken voor zichzelf. De beschrijvingen laden de waarden op strategisch niveau en spreken meer tot de verbeelding in bredere context. Dit kan ook op intern niveau helpen bij het toepassen van de kernwaarden op ieders vakgebied. Uiteraard zijn de kernwaarden krachtig, maar ook eenvoudig genoeg om afzonderlijk te benoemen.

De kernwaarden verbinding, identiteit, toekomstbestendigheid en ambitie, vormen samen het Italiaanse woord vita: leven.

Verbinding

Cittaslow staat symbool voor verbinding. Niet alleen op geografisch gebied waarbij letterlijke grenzen worden verbonden, maar ook op maatschappelijk niveau. Door verbinding te faciliteren en initiëren (onder meer via sport, ontspanning, evenementen en openbare voorzieningen) zijn we gastvrij, dienstbaar en toegankelijk. Dit komt ten goede aan de sociale cohesie, maar ook aan kwaliteit van leven voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Identiteit

Elke Cittaslow-gemeente is uniek en heeft een duidelijke eigen identiteit. Het gezamenlijk delen van het keurmerk houdt tegelijkertijd in dat iedere individuele gemeente blijft streven naar een authentiek en eigen dna. De eigen identiteit in combinatie met de Cittaslow-filosofie is een inspiratiebron voor de eigen gemeente, maar ook voor andere Cittaslows. Een belangrijke waarde binnen de identiteit is integriteit. Iedereen, of het nu een inwoner, ondernemer of bezoeker is, behandelen we gelijk, met respect (tijd, aandacht en oprechte belangstelling) en volgens algemeen geldende integriteitsnormen. Een overheid die staat en gaat voor haar inwoners, ondernemers en bezoekers.

Toekomstbestendigheid

Met het oog op de toekomst wordt duurzaamheid steeds belangrijker. Alles wat we doen, bouwen en bedenken past binnen de duurzaamheidskaders die enerzijds vanuit de wet worden opgelegd en anderzijds horen bij onze intrinsieke liefde voor de groene en landelijke omgeving van de Cittaslow-gemeente. Deze omgeving met alle cultuurhistorie die daarbij hoort, blijven we koesteren. Alleen op een duurzame en toekomstbestendige manier kunnen we het bestaan van een Cittaslow-gemeente, zoals wij dat kennen, waarborgen. Deze waarde passen we toe op alle fronten. Zo gaan we niet alleen op een duurzame wijze om met onze omgeving of attributen in de gemeente ten goede van het milieu én van de toekomstbestendigheid van onze voorzieningen, maar ook met elkaar. We investeren in onze medewerkers voor duurzame relaties, vitale medewerkers en een toekomstbestendige efficiënte organisatie. Ook investeren we in de relaties binnen de gemeenschap. Zo behouden we onze lokale identiteit, de laagdrempeligheid, het familiaire en onze authenticiteit.

Ambitie

In een Cittaslow-gemeente is er geen gebrek aan ambitie. We blijven bouwen, werken en verbeteren om onze gemeente bloeiend, aantrekkelijk en actief te houden. We blijven ons aanpassen en vernieuwen om aansluiting te houden met onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Het is onze ambitie om voor hen een kwalitatief goed leven te faciliteren en te initiëren. We ondersteunen de lokale economie alsook lokale initiatieven en verenigingen. Daarbij ligt de focus op balans. Het één kan niet zonder het ander. Om onze en de ambities van onze bedrijven te realiseren, is er aandacht en voldoende tijd en rust. Zo kunnen we samen voor onze inwoners, bezoekers en natuurlijk de ondernemers de best mogelijke woon-, werk- en leefomgeving bieden. Hier wordt tegenwicht geboden aan de hectiek in de samenleving. Alleen met voldoende rust, ontspanning en balans kunnen we topprestaties leveren en garanderen voor onze inwoners, bezoekers en ondernemers.

VITA

De kernwaarden vormen samen het woord 'vita', dat in het Italiaans 'leven' betekent. Hierdoor is het woord dat gevormd wordt met deze kernwaarden niet alleen een ezelsbrug, maar ook een woord dat strategisch de lading dekt. Wij zorgen voor een kwalitatief goed leven, voor iedereen in onze gemeenschap en dat doen we samen, binnen de kaders van Cittaslow en binnen de kaders van VITA: verbindend, met een eigen identiteit, toekomstbestendig én niet te vergeten ambitieus.

Toekomst

Bij de oriëntatie op de toekomst van Cittaslow Nederland zijn ook de grootste maatschappelijke ontwikkelingen meegenomen, zoals de maatschappelijke heroriëntatie van de overheid vanuit brede welvaart, 'sustainable development goals' en maatwerk in het sociaal domein. Dit zijn elementen die van oorsprong al een belangrijk onderdeel waren van Cittaslow en zijn opgenomen in de auditcriteria. Hiermee biedt Cittaslow voor het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie in Nederland een goede leidraad hoe in de praktijk inhoud en vorm te geven aan deze gewijzigde maatschappelijke positionering en taakopvatting van de overheid.

Cittaslow Nederland richt zich in eerste instantie op twee belangrijke speerpunten: de vitaliteit en de uitbreiding van het Nederlandse netwerk. Later worden daar, waar mogelijk en gewenst, nationale en internationale grensoverschrijdende speerpunten aan toegevoegd.

Vitaliteit van het netwerk

Het eerste speerpunt is Cittaslow (meer) te laten leven binnen het huidige Cittaslow-netwerk en binnen de gemeenschappen. Cittaslow leeft, maar niet bij iedereen. Het is meer dan alleen een burgemeestersnetwerk. Het raakt ook de gemeenteraad, de collegeleden, de ambtenaren, de inwoners en de ondernemers. De Cittaslow-ambassadeurs verdienen daarbij een expliciete benoeming.

Cittaslow is geen theoretische werkelijkheid, maar juist een manier van leven die we moeten en kunnen uitdragen in de maatschappij, in alle lagen van de samenleving. De bekendheid van het keurmerk en daarmee ook de gedragenheid en de vitaliteit van en de betrokkenheid bij Cittaslow zijn klaar om te groeien. Belangrijk hierin is een zogenaamde elevator pitch. Kort maar krachtig duidelijk kunnen maken wat Cittaslow is, voor welke kwaliteiten het staat en wat de meerwaarde is voor Nederlandse gemeenten (ook op internationaal gebied).

Uitbreiding van het netwerk

Om de kwaliteit van het Nederlands netwerk te bewaken en te versterken is de doelstelling dat het netwerk robuuster wordt. Het tweede speerpunt is daarmee de (kleinschalige) uitbreiding van het Nederlandse Cittaslow-netwerk. Door het creëren van landelijke dekking kan de breed gedragen visie en missie van het netwerk nóg breder worden uitgedragen. Ondervertegenwoordigde regio's krijgen daarbij primaire aandacht. Het is van belang de komende jaren nadrukkelijk in die regio's te zoeken naar gemeenten die passen binnen de doelstellingen van Cittaslow en deze te enthousiasmeren en actief bij het netwerk te betrekken.